

»Herczeg Ferenc Szegeden döbönt rá, hogy számára a kulturélet egyetlen igazi formája a magyar élet«

Madácsy László előadása a 80 éves írófejedelemtől a DMKE
ünnepi ülésén

(A Délmagyarország munkatársától) A Délmagyarországi Közművelődési Egyesület szerdán délután 6 órakor az egyesület ünnepi ülés keretében emlékezett meg elnökének, Herczeg Ferencnek 80 éves születésnapjáról. A DMKE ünnepi ülésén megjelent dr. Pálffy József polgármester, dr. Buócz Béla rendőr főkapitányhelyettes, dr. Tóth Béla helyettes polgármester, dr. Balogh Ányos tanterületi főigazgató, dr. Banner János egyetemi tanár, a Dugonics-Írásaság elnöke és sokan mások a város vezető személyiségei közül.

Az ünnepi ülést dr. Széchenyi István közjegyző, országmozgósítási kormánybiztos, ügyvezető-elnök nyitotta meg. Megnyitójában megemlékezett az egyesület legutóbbi üléséről, amelyen megjelent a nagy magyar író, Szeged diszpolgára, az egyesület elnöke is. Majd felkérte dr. Madácsy László gimnáziumi tanárt, a finomtolu költőt és irodalomtörténészt ünnepi előadásának megtartására.

Az előadó bevezetésében a 80 éves költőt a 100 évet megért híres francia íróval és filozófussal, Fontenelle-el hasonlította össze, Fontenelle-el, aki még százéves korában is csodálatos szellemi frisséggel gondolkozott és dolgozott. Aztán azokat a benyomásokat említette meg, melyek az ifjú Herczeg Ferenc életében elhatározók voltak. Különösen Szeged volt rá nagy hatással. Itt tanult meg jól magyarul. Szegeden döbönt rá, hogy számára a kulturélet egyetlen igazi formája csak a magyar élet lehet. Az első Jókai regényét itt olvasta Szegeden és ettől kezdve szent részegséggel botorkált Jókai csodakertjében. Jókai mélységet és méltóságot adott az eszmények után sóvárgó léleknek. És Szeged varázsa, mely annyi magyar író és költő lelkét megejtette már, az ifjú Herczegben is kipörbálta erejét. A lakás partok között kanyargó Tisza szelíd, örökkévaló ragyogása, a jegenyefák kéklő messzeségbe vesző sora, a puszták izes, tüzeket lobogtató lehelete ott kísért évek múltán is egy-egy művében, de különösen a Pogányokban.

Az előadó ezután bemutatta Herczeget az ötven éves kritika tükrében. Herczeg Ferenc Kemény Zsigmond ellentété; az előbbi a közönség, az utóbbit a kritikusok szeretik.

Az előadó ezután a különleges

Szeged üdvözlőtávirata a 80 éves Herczeg Ferenchez

(A Délmagyarország munkatársától) Szeged város vezetősége az írófejedelemtől kijáró tisztelettel és szeretettel köszöntötte Herczeg Ferencet 80. születésnapján. Pálffy József polgármester szerdán reggel üdvözlőtáviratot küldött Herczeg Ferencnek, amelyben kifejezte a város jókívánatait és őszinte nagyrabecsülését. A távirat szövege a következő:

»Amikor Nagyméltóságod 80 éves születésnapján Nagyméltosá-

aktualitása folytán felolvasta Juhász Gyulának egy nagyon régi, még ifjúkori Herczegről írt kritikáját, melyet egy elfelejtett folyóiratban, a Virágfakadásban talált. Juhász Gyula már egyetemi hallgató korában megbecsülte Herczeg Ferencet és a korabeli kritikával ellentétben nagy jövőt jósolt neki.

Az előadó ezután Herczeg erkölcsi világáról beszélt. Herczeg történelmi regényeiben és drámaiban lesz igazán nemzetszerető, aki a költő vateszi tehetségével megérezte az elkövetkezendő idők megpróbáltatásos, tragikus napjait. Az obstrukcióban, a késhegyig menő céltalan, személyeskedéssé váló parlamenti vitákban, a kaszinók vagyonsztató kártyacsatáiban, az erkölcselen választásokban, a tobzódó jólétben, a gentryk haláltáncában a megismétlődő Bizáncot látja és lehet-e költői alkotásnak szörnyűbb aktualitása egy nemzetre nézve, mint Bizánc.

Ha Herczeg kulturájának jegyeit vizsgáljuk, meglepődve vesszük észre, hogy a magyar vonások mellett ott vannak elsősorban a franciás vonások, a racionalista életszemlélet és világosságra való törekvés. Az élettel szembeni állásfoglalásában van valami Pascal hírvő, megbocsájító és La Bruyère keserű, lenéző, pesszimizmusából.

Csak egy név méltóságára legyünk érzékenyek: az emberére. Akiket az Isten megáld, azok sem a szó, hanem a tett emberei: mondja Herczeg s ő maga is ezt hosszú életével igyekezett igazolni. Széchenyi felé fordul és Széchenyi tanításainak lesz hirdetője regényében, színpadon, ahogyan azt a fiatal Magyarország írói tették. Ezzel a cselekedetével avatta önmagát nemzetszeretővé.

Az értékes és nagy tetszéssel fogadott ünnepi előadás után dr. Széchenyi István elnök megköszönte Madácsy Lászlónak előadását és bejelentette, hogy az egész előadást jegyzőkönyvbe veszik a mai nap emlékére, valamint jegyzőkönyvbe foglalják azt az üdvözlő táviratot is, amelyet az egyesület Herczeg Ferencnek 80 éves születésnapja alkalmából küldött. Az elnöki bejelentés után Tóth Imre főtanácsos indítványozta, hogy ne csak jegyzőkönyvileg örökössék meg az író értékelő előadást, hanem nyomassák ki az egyesület hozzájárulásával. Az indítványt a bizottsági ülés elfogadta.

god alkotó zsenije előtt az egész nemzet tiszteleg. Szeged város közönsége és hatósága is őszinte ragaszkodással és nagyrabecsüléssel fejezi ki üdvözlését a magyar írófejedelemtől és azt kívánja, hogy a magyarok Istene tartsa meg Nagyméltóságodat magas szellemi kultetésének lankadatlan szolgálatában.

Szeged városa egyébként az első között volt, akik az írófejedelemtől köszöntötték 80. születésnapja al-

kalmából. Emlékeztet, hogy Herczeg Ferenc legutóbb megjelent Szegeden a DMKE közgyűlésén s akkor dr. Tóth Béla helyettes polgármester köszöntötte a nagy író, a közgyűlés elnökét.

Herczeg Ferenc országos ünnepelésének vezetésére egy központi bizottság alakult, amelynek legmagasabb védnökei a Kormányzó ur és a Főméltóságú asszony, a diszelnöki tisztét pedig Kállay Miklós miniszterelnök vállalta. Ez az országos bizottság átiratot intézett Szeged városához is s az átiratban felkérte a várost, hogy Herczeg Ferenc ünnepelésében méltóképpen vegyen részt. Errevonatkozólag Pálffy József munkatársunk előtt úgy nyilatkozott, hogy Herczeg Ferencről az októberben összeülő őszi tör-

Kormányzói kézirat Herczeg Ferenchez

Budapest, szeptember 22. A Magyar Távirati Iroda jelenti: A Kormányzó ur Herczeg Ferenchez születésének 80. évfordulója alkalmából megleghangu kéziratot intézett és ezüstkeretbe foglalt, saját kezű aláírásával ellátott fényképével ajándékozta meg a nagy író.

A Főméltóságú ur kézírata a következőképpen szól:

»Kedves Herczeg! Születésének 80-ik évfordulóján szívélyes üdvözlétemet és meleg szeretencsikvána-
taimát küldöm.

A mai napon az egész magyar társadalom ünnepi kimagasló írói

vényhatósági ülés emlékezik meg.

Itt írjuk meg azt is, hogy Herczeg Ferenc nem diszpolgára Szeged városának, azonban — ami ezzel egyenértékű —, a törvényhatóság örökös tagja. Örökös taggá még 1926-ban, az írófejedelemtől 40 éves írói jubileuma alkalmából választották meg s akkor a város aranytollal is megajándékozta a nagy író. Lehetséges, hogy az októberi közgyűlésen szó lesz Herczeg Ferenc diszpolgárrá történő választásáról is.

Herczeg Ferencet egyébként diszpolgárává választotta Budapest, Debrecen és Nagycenk község, most pedig — 80. születésnapján — Marosvásárhely, Kassa, Ungvár és Zombor választják diszpolgárukká.

működését, amelyet különösen jellemző maradandó becsű műveinek előkelő színvonala és nyelvünk szépségeinek mestéri kifejezésre juttatása. Élete munkájával nagyértékű szolgálatokat tett a nemzetnek és határainkon túl is világszerte megbecsülést szerzett a magyar Génuszának.

Ösztön kívánom, hogy alkotóerejének teljességét még sok éven át őrizze meg a magyarság javára és mindnyájunk gyönyörködtetésére.

Kelt, Gödöllőn, 1943. évi szeptember hó 22. napján.

Horthy s. k.

Nagyarányu áruhalmozási ügyben indult nyomozás egy ismert szegedi textilkereskedő ellen

(A Délmagyarország munkatársától) A rendőrség bizalmas uton arról értesült, hogy most, amikor a pontrendszer bevezetése következtében megszűnik a textilanyagok vásárlásának lehetőségét és minden méter kelme eladása csak ellenőrzés mellett, a bevásárlási könyvben való feljegyzés ellenében történhet, akadnak Szegeden élelmes emberek akik vásárlási könyv nélkül végszámlára tudnak szerezni akár százezer pengő értékű textil-áru is.

A rendőrség feltételezte, hogy az a nagymennyiségű áru, amelynek beszerezhetőségéről bizalmas uton értesült, csakis valami zugban árusító textilcsempész tulajdona lehet. Annál nagyobb volt azután a meglepetés, amikor szerdán délelőtt a »detektívek« az egyik legismertebb szegedi textilkereskedő raktárából kapták meg a néhány pengő hiján száz ezer pengőt kitevő értékű árut. A rendőrség megbízottja a rendőrség által neki átadott pénzzel megjelent a textilüzletben és azon árut vásárolt. Kiderült, hogy az értesítés helyálló volt, mert akár száz ezer pengő értékű textilanyagot is beszereztek volna és hogy nem így történt, ez csupán azon mult, hogy a rendőrségi házipénztár az érdekes kísérlet céljára pillanatnyilag rem tudott tízezer pengőnél nagyobb összeget rendelkezésre bocsátani. A rendőrség bünygyi osztálya úgy az árut, mint az érte fizetett, kilencezer pengőt jóval meghaladó összeggel lefoglalta és meg-

indította a nyomozást annak kiderítésére: miképpen lehetséges, hogy amikor egész Szegeden nem lehet kapni egy vég ruhaszövetet, akkor annak, aki érti a módját, akár százezer pengő értékű áru is rendelkezésére áll.

A rendőrségen a délután folyamán kihallgatták az árut eladó kereskedőt, aki azzal védekezett, hogy semmiféle büntetendő cselekményt nem követett el, mert külföldi gyártmányú kelmet adott el, ez pedig nem »pontos« áru, így annak vételére és eladására nincs semmiféle megkötöttség. A rendőrségen most szakértőkkel vizsgáltatják meg a lefoglalt textilanyagokat annak tisztázására, hogy valóban külföldi cikk-e.

A rendőrségi leleplezésnek szerdán már a déli órákban híre terjedt a textilkereskedők körében, akik érthető meglepődéssel és felháborodással értesültek az esetről. Fokozza a meglepődést az is, hogy az árut nagykereskedői tételben kiszolgáltató kiskereskedő egyik tagja egy ismert szegedi textilkereskedő-dinasztiának. Kereskedői körökben élénk érdeklődéssel várják a megindult bünygyi vizsgálat további fejleményeit.

Kinevezés. A Budapesti Közlöny csütörtöki száma közli, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter Horváth József szegedi II. kerületi állami polgári iskolai helyettes tanárt állami polgári iskolai rendes tanárrá kinevezte. (MTI)